

Vakinhoudelijke voorbeelduitwerking keuzevak

Economie en ondernemen

Keuzevak Ondernemen

Deze vakinhoudelijke uitwerking is in opdracht van de Stichting Platforms Vmbo en met financiering van het Ministerie van OCW in het kader van het projectprogramma Nieuw VMBO ontwikkeld en gereviewd door een team van docenten en vakinhoudelijke specialisten.

De voorbeelduitwerking heeft geen officiële status en is alleen bedoeld om docenten een goede indruk te geven van hoe het keuzevak geïnterpreteerd kan worden om tot een zinvolle en werkbare uitwerking ervan te komen in onderwijs en schoolexaminering.

De vakinhoudelijke uitwerking is gebaseerd op het landelijk vastgestelde examenprogramma voor dit keuzevak (o.a. te vinden op www.platformsvmbo.nl). Het examenprogramma is door het ontwikkelteam uitgewerkt in zo toetsbaar en in het onderwijs herkenbaar mogelijke onderdelen.

Aan deze vakinhoudelijke voorbeelduitwerking kunnen geen rechten worden ontleend.

1 november 2019

© Stichting Platforms Vmbo

K/EO/5 Ondernemen

Ontwikkelaar	Joke Trappel
Versie	1.0
Datum	1 november 2019

Taak:

Het ontwikkelen en uitvoeren van een eenvoudig ondernemingsplan

- jezelf als ondernemer beschrijven
- een marketingplan maken
- een (eenvoudig) financieel plan maken
- een ondernemingsplan uitvoeren

Toelichting:

De kandidaat maakt kennis met het ondernemerschap vooral door zelf gedurende enige tijd met anderen een (fictieve) onderneming op te zetten, uit te voeren en af te sluiten.

De onderneming kan:

- een voortzetting zijn van een bestaande onderneming zoals een winkel die gerund wordt door leerlingen gedurende een periode.
- een pop-up winkel zijn, waar leerlingen na een periode van voorbereiding gedurende één of meerdere dagen producten verkopen
- een marktkraam zijn, waar leerlingen gedurende één of enkele dagen artikelen verkopen
- een nieuw gestarte onderneming zijn, die gedurende een periode een product verkoopt of dienst verleent

Opmerking: een kandidaat van een ander profiel dan E&O dient enige voorkennis te hebben. Zie hiervoor de syllabus van de profieldelen van E&O, kijk op:

https://www.examenblad.nl/examenstof/syllabus-2019-economie-en/2019/f=/syllabus_eo_versie_2_2019.pdf

- Commercieel: 1.1.2, 1.1.3, 1.1.8, 1.1.10
- Secretarieel: 2.2.2, 2.2.5
- Logistiek: 3.2.2, 3.2.3, 3.3.3, 3.3.4
- Administratie: 4.1.1, 4.2.2.1, 4.2.4.5

Een samenvatting van bovenstaande delen van het Profieldeel E&O kan als premodule aangeboden worden aan de betreffende kandidaten.

Voor het uitvoeren van de taak beheerst de kandidaat de voorwaardelijke kennis, vaardigheden en houding.

K/EO/5.1 Deeltaak: jezelf als ondernemer beschrijven

In deze deeltaak onderzoekt de kandidaat zijn motieven om ondernemer te worden, krijgt inzicht in zijn kwaliteiten als ondernemer. Verder worden de rechtsvorm en inschrijvingsprocedure onderzocht.

Eindtermen

De kandidaat kan:		BB	KB	GL
1	persoonlijke gegevens noemen	x	x	x
2	persoonlijke motieven noemen	x	x	x
3	persoonlijke kwaliteiten noemen	x	x	x
4	de keuze voor de ondernemingsvorm motiveren	x	x	x

Uit de kern van het examenprogramma Economie en Ondernemen zijn:
B1,B2,B5 en B6 van toepassing op deze deeltaak

Uitwerking

K/EO/5.1.1 persoonlijke gegevens noemen

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	persoonlijke gegevens noemen die nodig zijn voor het inschrijven bij de Kamer van Koophandel zoals: NAW gegevens, geboortedatum,-plaats, burger-servicenummer, e-mailadres en telefoonnummer	x	x	x
2	regels rondom bescherming van persoonsgegevens (AVG) kennen en toepassen	x	x	x

K/EO/5.1.2 persoonlijke motieven noemen

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	de persoonlijke motieven voor het starten van een eigen onderneming noemen	x	x	x
2	de persoonlijke drijfveren, waarden en doelen met betrekking tot ondernemerschap noemen	x	x	x

K/EO/5.1.3 persoonlijke kwaliteiten noemen

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	reflecteren op persoonlijke kwaliteiten om als ondernemer succesvol te worden op het gebied van kennis, houding en vaardigheden zoals door: <ul style="list-style-type: none"> • een ondernemerstest aan het begin en bij de afronding van het keuzevak te doen • een beroepskwaliteitenspel te doen • ervaringen te benoemen, die inzicht geven in de mate van: prestatiegerichtheid, creativiteit, dominantie, doorzettingsvermogen, flexibiliteit, opbouw en gebruik van zijn netwerk, marktgerichtheid risicobereidheid, zelfstandigheid, zelfvertrouwen die de kandidaat heeft opgedaan en/of ontwikkeld 	x	x	x

K/EO/5.1.4 de keuze voor de ondernemingsvorm motiveren

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	een inschrijvingsformulier van de KvK en voor het openen van een zakelijke bankrekening invullen voor een (fictieve) onderneming; het bedenken van een naam voor de onderneming	x	x	x
2	een zakelijke en een persoonlijke bankrekening herkennen en het verschil benoemen	x	x	x
3	enkele ondernemingsvormen (rechtsvormen) en hun belangrijkste kenmerken herkennen zoals: eenmanszaak, besloten vennootschap, vennootschap onder firma	x	x	x
4	ondernemingsvormen (rechtsvormen) noemen en hun belangrijkste kenmerken beschrijven		x	x
5	de gekozen ondernemingsvorm (rechtsvorm) motiveren		x	x

K/EO/5.2 Deeltaak: Een marketingplan maken

In deze deeltaak stelt de kandidaat een plan op voor wat de onderneming gaat doen en hoe, na onderzoek, het product of dienst in de markt gezet gaat worden, tenslotte beschrijft de kandidaat hoe de in-en verkoopprocedure ingericht wordt.

Eindtermen

De kandidaat kan:		BB	KB	GL
1	het doel van de onderneming noemen	x	x	x
2	de markt beoordelen	x	x	x
3	een marketingmix ontwerpen en toepassen	x	x	x
4	inkoop- en verkoopbeleid toepassen	x	x	x

Uit de kern van het examenprogramma E&O zijn de professionele kennis en vaardigheden B1,B2,B3,B4,B5,B6 van toepassing op deze deeltaak

Toelichting voor de docent:

Bij de marketingmix kan gekozen worden om één van de drie benaderingen uit te werken:

1. De vijf p's, product, prijs, promotie, plaats, presentatie
2. De vier c's consumer solution, cost to consumer, communication, convenience
3. De 3 p's people, planet, profit

De vier c's en de 3 p's worden de laatste tijd meer gebruikt in de marketing

De vier c's waarbij de consument meer centraal staat dan het product binnen de vijf p's

De 3 p's waarbij het duurzaam ondernemen centraal staat

Uitwerking

K/EO/5.2.1 het doel van de onderneming noemen

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	benoemen welk(e) dienst of product de onderneming levert	x	x	x
2	beschrijven in welke behoefte de onderneming voorziet en wat het bedrijf uniek maakt ten opzichte van andere aanbieders (USP)		x	x
3	beschrijven hoe aan duurzaam ondernemen en maatschappelijke betrokkenheid vormgegeven wordt in de onderneming		x	x
4	de doelgroep bepalen, benoemen en beschrijven	x	x	x

K/EO/5.2.2 de markt beoordelen

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	via desktop research onderzoek verrichten naar vergelijkbare diensten of producten en de bevindingen beschrijven	x	x	x
2	een eenduidige vragenlijst opstellen waarmee voorkeuren van mogelijke kopers/gebruikers worden onderzocht zoals: prijsstelling, behoeftes en trends	x	x	x
3	een enquête afnemen en verwerken zodat de resultaten gepresenteerd kunnen worden	x	x	x
4	een digitale enquête opstellen, verzenden binnen zijn/een netwerk		x	x
5	de resultaten van de enquête verwerken in Excel of Word	x	x	x
6	conclusies trekken op basis van de verzamelde gegevens		x	x
7	de werkwijze en de uitkomsten presenteren	x	x	x

K/EO/5.2.3 een marketingmix ontwerpen en toepassen

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	<p>de marketingmix van het gekozen product of dienst bepalen door</p> <p>1.de 5 p's te beschrijven en toe te lichten zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • prijs: welke, betaalmethodes, korting, concurrentie • promotie: publiciteit zoals: folders, inzet sociale media en eigen netwerk (mond tot mond) • product: functie, kwaliteit, trends • plaats: omgeving, inkoop, voorraadbeheer, distributie • presentatie: verpakking, etalage, winkelinrichting <p>de rol van duurzaamheid in de 5 p's beschrijven</p> <p>2.de vier c's te beschrijven en toe te lichten zoals:</p> <ul style="list-style-type: none"> • customer solution • cost-to-customer • communication • convenience <p>3.de 3 p's te beschrijven en toe te lichten zoals</p> <ul style="list-style-type: none"> • people • planet • profit 	x	x	x
2	een businessmodel gebruiken om de gekozen marketingmix te formuleren	x	x	x

Als leidraad kan een format, zoals een canvas, gebruikt worden

K/EO/5.2.4 inkoop- en verkoopbeleid toepassen

In geval van een product uit de maakindustrie (zelf gefabriceerd)

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	benoemen welke materialen, grondstoffen en gereedschappen nodig zijn en hoe en waar deze worden aangeschaft	x	x	x
2	de keuze voor een leverancier motiveren gelet op prijs, betalings-en/of leveringsvoorwaarden	x	x	x
3	een eenvoudige kostencalculatie maken per afgeleverde eenheid incl. de verwerking van arbeidsuren	x	x	x
4	de te verwachten leveringstermijn van een geleverde eenheid inschatten, betalingscondities opstellen en een factuur ontwerpen	x	x	x

In het geval van verkoop van product/ dienst:

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	de keuze voor een leverancier motiveren (prijs, kwaliteit, betrouwbaarheid, leverings-en betalingsvoorwaarden	x	x	x
2	de verkoopprijs van product of dienst bepalen	x	x	x
3	beschrijven wat de te verwachte leveringstermijn /verlening van de dienst is	x	x	x
4	leverings-en betalingsvoorwaarden opstellen en een factuur ontwerpen	x	x	x

Als leidraad kan een format-ondernemingsplan gebruikt worden

K/EO/5.3 Deeltaak: Een (eenvoudig) financieel plan maken

In deze deeltaak stelt de kandidaat een financieel plan op waarbij:

- de vermogensbehoefte wordt onderzocht
- er een ontwerp komt voor de financiering van de onderneming
- het rendement wordt berekend
- de geldstroom binnen de onderneming wordt beschreven
- het totale plan (financieel- en ondernemingsplan) voor feedback wordt voorgelegd aan een ondernemer en/of financieel deskundige

Eindtermen

De kandidaat kan:		BB	KB	GL
1	een investeringsplan maken	x	x	x
2	een financieringsplan maken	x	x	x
3	een exploitatiebegroting maken	x	x	x
4	een liquiditeitsbegroting maken	x	x	x
5	de haalbaarheid van het plan beoordelen	x	x	x

Uit de kern van het examenprogramma E&O zijn de professionele kennis en vaardigheden B1,B2,B3,B4,B5,B6 van toepassing op deze deeltaak

Uitwerking

K/EO/5.3.1 een investeringsplan maken

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	een overzicht maken van de investeringen met bijbehorende berekeningen en uitleg	x	x	x

K/EO/5.3.2 een financieringsplan maken

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	financieringsbegroting opstellen	x	x	x
2	de rol van investeerders, banken, crowdfunding benoemen en de verschillen daartussen aangeven		x	x

K/EO/5.3.3 een exploitatiebegroting maken

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	een exploitatiebegroting opstellen	x	x	x

K/EO/5.3.4 een liquiditeitsbegroting maken

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	beschrijven hoe de procedure van het innen van het geld gaat verlopen en of er sprake is van contante geldstromen, pin betalingen of overmaking per bank	x	x	x
2	beschrijven van de liquiditeit (is er genoeg geld in kas om bv de inkopen te doen en te betalen)		x	x

K/EO/5.3.5 de haalbaarheid van het plan beoordelen

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	het ondernemingsplan en het financieel plan pitchten en deze voorleggen aan een ondernemer, investeerder, financiële instelling of een andere deskundige die het op haalbaarheid toetst	x	x	x
2	het ondernemingsplan en financieel plan aanpassen aan de hand van de opmerkingen van de deskundigen	x	x	x

K/EO/5.4 Deeltaak: Een ondernemingsplan uitvoeren

In deze deeltaak runt de kandidaat volgens plan in teamverband een bedrijf, presenteert de resultaten, reflecteert en evalueert de uitvoering met daarbij, de persoonlijke ervaringen en leerpunten.

Eindtermen

De kandidaat kan:		BB	KB	GL
1	het ondernemingsplan uitvoeren	x	x	x
2	een resultatenoverzicht presenteren	x	x	x
3	de uitvoering nabespreken en evalueren	x	x	x

Uit de kern van het examenprogramma E&O zijn de professionele kennis en vaardigheden B1,B2,B3,B4,B5,B6 van toepassing op deze deeltaak

K/EO/5.4.1 het ondernemingsplan uitvoeren

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	in groepsverband het ondernemingsplan uitvoeren zoals: <ul style="list-style-type: none"> • een taakverdeling en planning van de werkzaamheden maken • zakelijk communiceren via email en social media • advies vragen aan personen binnen het netwerk en deze betrekken bij de promotie 	x	x	x
2	in- en verkoop uitvoeren	x	x	x
3	het marketingplan uitvoeren	x	x	x

K/EO/5.4.2 een resultatenoverzicht presenteren

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	de financiële resultaten van de onderneming presenteren <ul style="list-style-type: none"> • de beginbalans opstellen en presenteren • de resultatenrekening toelichten • de eindbalans toelichten • het rendement van de investering berekenen en toelichten 	x	x	x

K/EO/5.4.3 de uitvoering nabespreken en evalueren

In dit verband kan de kandidaat:		BB	KB	GL
1	tijdens een presentatie de eigen bijdrage aan het bedrijfsproces kunnen toelichten aan de hand van een format	x	x	x
2	tijdens een presentatie of in het persoonlijke verslag de feedback van mentor en mede-groepsleden over inzet en functioneren aan de hand van tips en tops kunnen weergeven	x	x	x
3	<ul style="list-style-type: none"> • persoonlijke kwaliteiten noemen die verder ontwikkeld zijn • aan de hand van ervaringen en een finale ondernemerstest ontwikkelpunten noemen die helpen om succesvol te worden als ondernemer 	x	x	x

Doorstroom mbo

Dit keuzevak biedt doorstroommogelijkheden naar de volgende kwalificaties binnen het mbo:

- Ondernemend vakmanschap niveau 2 (keuzedeel)
- Verkoopadviseur niveau 3
- Verkoopspecialist niveau 3
- Eerste verkoper niveau 3
- Ondernemend vakmanschap niveau 3 en 4 (keuzedeel)
- Vakman-ondernemer niveau 4
- Ondernemer detailhandel niveau 4
- Ondernemer retail niveau 4
- Ondernemer horeca/bakkerij niveau 4

Begrippenlijst

De volgende vakinhoudelijke begrippen zijn relevant voor dit keuzevak:

Term	Omschrijving
KvK	Kamer van Koophandel
NAW gegevens	Naam, Adres Woonplaats
AVG	Algemene Verordening Gegevensbescherming
burgerservicenummer	BSN Persoonsgebonden nummer voor iedereen die is ingeschreven in de Basisadministratie
netwerk	verzameling van onderlingverbonden personen
marktgerichtheid	de mate waarin ondernemingen rekening houden met partijen in hun markt
risicobereidheid	de mate waarin ondernemers risico durven nemen bij het ondernemen
eenmanszaak	een onderneming die gerund wordt door één persoon
VOF	Vennoot onder firma
BV	Besloten vennootschap
marketingmix	combinatie van instrumenten die een organisatie kan gebruiken om de effectiviteit en de bedrijfsresultaten te verbeteren
USP	Unique Selling Point , Uniek verkoop argument
doelgroep	groep mensen voor wie het product of dienst bedoeld is
desktop research	onderzoek dat je vanaf je bureau kunt doen, bv door bestaande informatie te gebruiken (internet, eerder verzamelde gegevens)
field research	onderzoek waarbij je er op uit moet, bv op straat een enquête afnemen
kostencalculatie	een berekening van de kosten
factuur	rekening
leveringsvoorwaarden	voorwaarden waaronder geleverd wordt (algemene voorwaarden)
betalingsvoorwaarden	voorwaarden die aangeven hoe de betaling moet worden gedaan, binnen welke termijn en onder welke voorwaarden
leveringstermijn	termijn waarbinnen de levering plaatsvindt
financieringsplan	plan waar je in aangeeft hoe je de investeringen gaat financieren, daarmee kun je een bank eventueel overhalen om je een lening te verstrekken
exploitatiebegroting	overzicht van de verwachte ontvangsten en uitgaven van een onderneming voor een bepaalde periode
liquiditeitsbegroting	de begroting geeft weer hoe je maandelijks met je geld uitkomt ook als je nog weinig inkomsten hebt en wel uitgaven
investeringsplan	overzicht van wat je nodig hebt om de onderneming te kunnen beginnen en wat dit kost

Term	Omschrijving
crowdfunding	is een alternatieve manier om een onderneming te financieren. wordt ook wel publieksfinanciering genoemd, omdat je mensen (particulieren enthousiast moet maken voor jouw plannen zodat ze willen investeren in je bedrijf
beginbalans	openingsbalans; overzicht van alle bezittingen, vreemd vermogen (schulden en het eigen vermogen
resultaatrekening	winst- en verliesrekening : o.a. opbrengsten (omzet), kostprijs inkopen (inkoopwaarde verkopen) kosten, bruto en netto winst
eindbalans	overzicht van alle bezittingen en vreemd vermogen (schulden) en van het eigen vermogen aan het eind van de maand (het jaar)
rendement	Positieve (winst) of negatieve (verlies) opbrengst van een onderneming
MVO	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen; duurzaam ondernemen gericht op economische prestaties met respect voor de sociale kant en de ecologische randvoorwaarden (People, Planet, Profit)
initiatief	uit eigen beweging actie ondernemen in plaats van af te wachten